

Editorial address (Transfer 5)

Un decàleg per a la internacionalització de la literatura i l'assaig

Carles Torner

Arriben notícies de traduccions: la New York Review of Books Classics està traduint *El quadern gris*, de Josep Pla. *El violí d'Auschwitz*, de Maria Àngels Anglada, es va presentar en grec a finals del 2009. La presència de Quim Monzó i d'Ernest Farrés al World Voices Festival de Nova York d'enguany ha estat un èxit gràcies a les magnífiques traduccions angleses de *Benzina* i *Edward Hopper*. D'aquesta manera, es va consolidant un nivell de projecció exterior de la literatura catalana que comença a ser remarcable.

Però en el camp de l'assaig i la recerca, un camp més difícil, també s'han publicat recentment obres molt diverses en altres llengües: la *Filosofia d'estar per casa* de Xavier Rubert de Ventós en castellà (publicada per una editorial mexicana), una antologia d'escrits sobre gramàtica de Pompeu Fabra en anglès, o els *Tres assaigs sobre Sartre* de Mercè Rius en francès. A més, *Encara no som humans*, d'Eudald Carbonell i Robert Sala, ha estat traduït a l'alemany, i *El llibre dels fets del Rei en Jaume*, una obra clàssica de la rica tradició medieval catalana, al japonès.

Després de set anys d'existència de l'Institut Ramon Llull, la continuïtat de la seva política de suport a les traduccions comença a canviar el panorama de la internacionalització de literatura catalana i els seus autors. Potser és el moment d'enunciar la nostra manera d'actuar en forma (per què no?) de decàleg:

1. Cal identificar en un marc europeu i internacional els homòlegs de les institucions de suport a la literatura catalana. Sens dubte, la clau de volta de la nostra manera de fer ha estat que els editors estrangers han tractat amb els representants catalans de l'IRL de la mateixa manera que ho fan amb els instituts similars de Finlàndia, Holanda o Portugal.
2. Cal participar en la construcció d'un teixit europeu de polítiques de suport a la traducció, com a contribució a la Unió Europea. La participació en la xarxa Literature across frontiers ha donat la imatge de l'ambició europea que ens associa a setze o més institucions similars del continent. Europa ha de ser un teixit de xarxes, i enmig d'elles la cultura catalana pot adquirir un protagonisme important a partir de la seva aposta per una Europa de les traduccions.
3. Cal inscriure's en el context internacional i afrontar conjuntament amb totes les literatures europees el repte de la traducció a l'anglès. El seminari *Standing in the shadows*, celebrat el passat novembre del 2009, coordinat per Lawrence Venuti i adreçat a la crítica, els periodistes culturals, els editors i diversos agents del món literari és l'última mostra d'un projecte que encetàrem amb l'informe *To be translated or not to be*.
4. Cal oferir als editors i traductors estrangers, uns instruments de suport a la traducció i a la promoció dels llibres que posin els autors catalans en peu d'igualtat amb els seus col·legues d'altres països, seguint la lògica del mercat editorial.

5. Cal vetllar especialment per aquells gèneres i autors que el mercat editorial no privilegia: cal promoure alhora tots els gèneres literaris. Dins d'aquest conjunt, la promoció de la narrativa, la de la poesia, la del teatre i la de l'assaig necessiten enfocaments específics.

6. Cal promoure autors de tots els territoris del domini lingüístic català i vetllar perquè en totes les actuacions sigui manifesta la unitat de la llengua i la literatura catalanes.

7. Les subvencions a la traducció, al desplaçament d'autors i totes les que promoguin la internacionalització de la literatura catalana han de ser universals: al servei de l'obra de tots els escriptors sense excepció.

8. Cal vetllar per una política no intervencionista que deixa en mans de l'editor estranger la tria de l'obra que vol incorporar al seu catàleg, la tria del traductor o traductora, els mecanismes de promoció del llibre en un entorn que coneix bé. Cal vetllar en canvi perquè els editors tinguin una màxima cura per les condicions laborals dels traductors, com a autors de cadascuna de les traduccions.

9. La política de suport a les traduccions està al servei dels editors, les agències literàries i els escriptors i escriptores catalans, i ha de coordinar-se amb els respectius gremis i associacions.

10. La universalitat dels drets lingüístics i la universalitat de la traducció han de ser un horitzó de treball, cal doncs tractar de manera equitativa totes les llengües d'arribada de les traduccions d'autors catalans.

Transfer, el "journal of contemporary culture" que l'Institut Ramon Llull publica gràcies a un acord amb la Universitat de València, és una clara manifestació de molts d'aquests principis d'acció, d'entrada aplegant revistes de València, Catalunya i Mallorca en un projecte comú. La revista identifica els homòlegs europeus de les revistes de cultura i pensament com a agents provocadors del debat intel·lectual i malda perquè s'integrin en la xarxa de xarxes europea. Enguany, *Transfer* ha estat acollit com a membre associat d'Eurozine, el portal d'internet que aplega més de cent revistes culturals de tot el continent (i, a través de *Transfer*, s'hi acullen el conjunt de revistes de les quals sorgeixen els articles que traduïm a l'anglès).

La revista manifesta també la necessitat de promoure internacionalment l'assaig i la recerca escrits en català amb instruments específics. En el número que el lector o lectora té a les mans, el monogràfic desenvolupa intensos debats contemporanis sobre la traducció. Es tracta d'un dels principals reptes de civilització del moment present, al qual calen respostes ambicioses articulades políticament. Tot i que molt modestament, *Transfer* forma part d'aquestes polítiques de la traducció.